

між підрозділами підприємства забезпечує перебіг інноваційних процесів підприємства шляхом формування посадових інструкцій; розробки положень про структурні підрозділи; опису і вибудовування системи з ключових показників логістики; розробки системи мотивації персоналу; визначення вартості кожного процесу і проведення їх функціонально-вартісного аналізу; розробки форм звітності і схеми документообігу; розробку стратегії розвитку логістики і формування програм з оптимізаційних заходів і скорочення логістичних витрат. Комплексність підходу до перерозподілу функціональних повноважень забезпечує умови потоковості перебігу інноваційних процесів з одночасним підвищенням маневреності системи управління, плавним скороченням витрат і розвитком логістичних підсистем інноваційно-орієнтованого підприємства.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, логістична система інноваційно орієнтованого підприємства є упорядкованою сукупністю елементів, що знаходяться в певних зв'язках і відносинах один з одним, створюють певну цілісність і єдність та виконують ті або інші функції логістики, у тому числі ті, що забезпечують перебіг інноваційних

процесів на підприємстві. Вибір форми мережі інноваційних процесів забезпечує інтеграцію всіх видів потоків інноваційно орієнтованого підприємства за етапами виробничо-збутового ланцюга інноваційної діяльності, підвищує результати від виробництва та продажу інноваційного продукту та сприяє скороченню витрат підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії : [підруч.] / Є. Крикавський. — Львів: "Інтелект-Захід", 2006. — 456 с.
2. Ларіна Р. Р. Логістика в побудові корпоративної системи управління підприємством / Р. Р. Ларіна. — В кн.: Управління виробництвом: проблеми теорії і практики : [монографія] / [під заг. ред. О. В. Мартякової]. — Донецьк: ДонНТУ, 2008. — С. 458-465.
3. Окландер М. А. Логістична система підприємства : [монографія] / М. А. Окландер. — Одеса: Астропринт, 2004. — 312 с.
4. Семенов А. И. Логистика. Основы теории : [учебн. для ВУЗов] / А. И. Семенов, В. И. Сергеев. — СПб.: Союз, 2003. — 542 с.

*Рецензент д.е.н., професор СХУ ім. В. Даля Воронкова А.Е.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 658.14:65.01

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Кузенко О. Л., аспірантка (ХНЕУ)

У статті розглянута сутність управління фінансовою стійкістю. Проаналізоване бачення визначення фінансової стійкості й управління вітчизняними, російськими й закордонними вченими-економістами. На основі даних робіт синтезоване поняття керування фінансовою стійкістю підприємства. Обґрунтовано, що управління фінансовою стійкістю підприємства дозволяє забезпечувати максимально ефективно формування й розподіл фінансових ресурсів, що в значній мірі дозволить підприємству оптимізувати й підтримувати рівень його фінансової безпеки.

Ключові слова: стабільність, управління, фінансова стійкість, фінансові ресурси.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Кузенко А. Л., аспирантка (ХНЭУ)

В статье рассмотрена сущность управления финансовой устойчивостью. Проанализировано видение определения финансовой устойчивости и управления отечественными, российскими и зарубежными учеными-экономистами, на основе данных работ синтезировано понятие управления финансовой устойчивостью предприятия. Обосновано, что управление финансовой устойчивостью предприятия позволяет обеспечивать максимально эффективное формирование и распределение финансовых ресурсов, что в значительной степени

позволит підприємству оптимізувати і підтримувати рівень його фінансової безпеки.

Ключевые слова: *устойчивость, управление, финансовая устойчивость, управление финансовая безопасность.*

THEORETICAL APPROACHES TO THE ESSENCE OF ENTERPRISE FINANCIAL STABILITY

Kuzenko A. L., graduate student (KhNUE)

The article considers the essence of management of financial stability. Analyzes the vision of financial stability definition and management of domestic and Russian and foreign scientists, economists, on the basis of these works synthesized concept of management of financial stability of the enterprise. It is proved that the management of the financial stability of the enterprise can provide the most efficient allocation and deployment of financial resources, which greatly enable the company to optimize and maintain a level of financial security. In today's enterprise financial management resistance becomes extremely important. In the most general form of management financial stability of the enterprise can be represented by three main blocks : an analysis (monitoring and evaluation) , planning (forecasting, programming), and control. The most difficult aspect of management is to assess how the determination of the stage of identifying financial strength, and the criteria by which companies are ranked by group stability. Universally accepted methodology for assessing financial stability in the foreign and domestic practice has not yet been made. A critical analysis of specific economic literature on this issue, let systematize the main existing methods for evaluating and classifying valuation models based on strengths and weaknesses, and thus determine the limits of their application. In modern literature there are two main types of models - quantitative and qualitative , different form of information sources for analysis. Quantifying group valuation of financial stability , much more numerous , operates digital features for conclusions about the degree of sustainability of enterprises in the long run. The purpose of analyzing the financial sustainability of the enterprise is to determine the strength of the financial condition of the company by examining its financial statements.

Keywords: *stability, management, financial stability, management financial stability.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. У ринкових умовах передумовою виживання та основою стабільного стану підприємства є його фінансова стійкість. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має низку переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик опинитися на межі банкрутства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасне розуміння процесу управління фінансовою стійкістю підприємства вплинули такі фундаментальні теорії фінансів, як: теорія Міллера та Модільяні; теорія оптимізації портфелю інвестицій Марковіца, модель оцінки доходності капітальних активів Шарпа. Теоретичні основи управління фінансовою стійкістю підприємства базуються на основі таких концепцій: концепція максимізації вартості капіталу власників компанії, а також концепції компромісу ризику та доходності.

Виділення не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Сучасна економічна література містить різні тлумачення економічної категорії «управління фінансовою стійкістю підприємства», що зумовлює необхідність дослідження змісту та принципів

підходів щодо його визначення з позиції системності та як складової антикризового управління підприємством.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення поняття «управління фінансовою стійкістю підприємства». Узагальнення теоретичних підходів до визначення управління сутності фінансової стійкості підприємства із виокремлення авторського бачення поставленої проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одним з ключових понять в системі фінансування діяльності суб'єктів господарювання є фінансова стійкість. Н.В. Ткаченко вважає, що стійкість – це здатність тієї чи іншої системи зберігати певні властивості та характеристики незмінними або майже незмінними. В.І. Макар'єва та Л.В. Андрєєва вважають, що стійкість виражається через стан і структуру активів організації, їх забезпеченість джерелами. Ю.С. Цал-Цалко, О.С. Філімоненков дотримуються думки, що стійкість – це стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність та може вчасно розраховуватись за своїми боргами та зобов'язаннями [15, с. 151].

Так, погляди українських вчених-економістів щодо трактування поняття «фінансова стійкість» представлені в табл. 1

Таблиця 1

Економіка підприємства

Визначення поняття «фінансова стійкість» українськими вченими

Автор	Визначення фінансової стійкості
Філімоненко О.С. [15, с. 59]	стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним
Коробов М.Я. [11, с. 153]	це відповідність параметрів діяльності підприємства та розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану
Кривицька О.Р. [9, с. 138]	як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності
Ізмайлова К.В. [7, с. 159]	характеризує ступень фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями: рівнем покриття матеріальних оборотних коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування; платоспроможністю підприємства (його потенціальною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами); часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування
Приймак І.І. [14, с. 12]	можливість підприємства функціонувати протягом тривалого періоду, отримуючи достатній для відтворення потенціалу, виплати дивідендів і стабільного розвитку прибуток, забезпечуючи при цьому економічно обґрунтоване співвідношення джерел фінансування та активів, а також збалансоване надходження та виплату грошових коштів, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх факторів
Павловська О. В. [13, с. 342]	відображення стабільного перевищення доходів над витратами, що забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції
Г.О. Крамаренко та І.Б. Хома [10, с. 151]	такий фінансовий та економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, тобто постійна у часі, а співвідношення власного і позикового капіталу перебуває у межах, які забезпечують цю платоспроможність
М.Д. Білик [3, с. 153]	такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення
Ковальчук М. І. [8, с. 311]	стан активів і пасивів підприємства, який дає змогу вільно розпоряджатися власним капіталом, грошовими коштами та їх еквівалентами, ефективно використовувати всі ресурси, забезпечує безперервний процес виробничої, комерційної та фінансової діяльності, відтворення і розширення виробництва
Л.М. Шабліста [18, с. 50]	узагальнювальна якісна характеристика фінансового стану підприємства, відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників

Таким чином, узагальнюючи всі вищевикладені визначення понять українських вчених-економістів, можна зробити висновок, що фінансова стійкість – це стан активів (пасивів) підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність; характеризує ступень фінансової незалежності підприємства, прибутковості, фінансової рівноваги протягом тривалого періоду, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх факторів. Аналіз сутності та змісту фінансової стійкості, з точки зору російських вчених-економістів представлений в табл. 2

Таблиця 2

Визначення поняття «фінансова стійкість» російськими вченими

Автор	Визначення фінансової стійкості
1	2
Артеменко В.Г. і Беллендір М.В. [2, с. 225]	характеристика, що свідчить про стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства та ефективному їх використанні, безперебійний процес виробництва і реалізації продукції; при цьому ними підкреслюється, що фінансова стійкість формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності
Рубін Ю.Б. і Солдаткін В.І. [16, с. 92]	сутність стійкості фінансового стану відображають абсолютні показники фінансової стійкості підприємства, а найбільш узагальнюючим є надлишок або недолік джерел коштів для формування запасів і витрат, що отримується у вигляді різниці обсягу джерел засобів та запасів і витрат

1	2
Бочаров В.В. [4, с. 138]	такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику
Ермоленко Г.Г., . Копачева Е.И. [6, с. 326]	ступінь покриття необоротних активів капіталом і резервами, або капіталом, резервами і довгостроковими зобов'язаннями і практично не приділяють фінансової стійкості належного місця в аналізі фінансового стану підприємства
Абрюгіна М.С. і Грачов О.В. [1, с. 142]	надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів; головна ознака стійкості – це наявність чистих ліквідних активів, які визначаються як різниця між усіма ліквідними активами і всіма короткостроковими зобов'язаннями на той чи інший момент часу

Таким чином, фінансова стійкість, з поглядів російських вчених-економістів – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової незалежності, інвестиційної привабливості в умовах припустимого рівня ризику. Основними показниками фінансової стійкості підприємства є: забезпеченість джерелами, забезпеченість власними оборотними коштами, забезпеченість запасів та затрат джерелами формування, стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства та ефективне їх використання,

безперебійний процес виробництва і реалізації продукції. Аналіз сутності та змісту фінансової стійкості, з точки зору зарубіжних вчених-економістів представлений в табл.3.

Багато зарубіжних авторів підкреслюють, що фінансова стійкість організації визначається правилами, спрямованими одночасно на підтримку рівноваги фінансових структур і на уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів. На їхню думку, фінансову стійкість доцільно вимірювати показниками, які характеризують різні види співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів, що використовуються для формування майна, відображеного в активі балансу.

Таблиця 3

Визначення поняття «фінансова стійкість» зарубіжними вченими

Автор	Визначення фінансової стійкості
Маршалл Дж. Ф. і Бансал Віпул К. [12, с. 612]	розглядають фінансові нововведення, і тенденції, що намічаються при цьому, як зовнішні чинники і умови фінансової стійкості підприємства; на думку даних авторів, прогноз очікуваних значень фінансових показників і допустимих діапазонів їх варіації має, перш за все, орієнтуватися на нові фінансові продукти; при цьому велика увага приділяється технологіям забезпечення фінансової стійкості
Холт Р.Н. [17, с.243]	пропонує наступну систему показників фінансової стійкості: питома вага позикових засобів в активах; питома вага акціонерного капіталу в активах; фінансова структура капіталу компанії; частка довгострокової заборгованості в капіталі; питома вага позикових засобів в капіталі
Ньюман Дерек Л., Дейвіс Леслі Д. [19, с.56]	виділяють умови фінансової стійкості «где отдача прибыли от активов компании превышает стоимость заимствований, положительная маржа отражена в увеличении отдачи капитала фирм»
К. Друрі, К. Хеддервік [5, с. 324]	вважають, що оцінка фінансової стійкості підприємства визначається його фінансовою незалежністю; вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів; фінансова стійкість у довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів.

Незважаючи на територіальні відмінності і різницю в економічному розвитку економік України, Росії і деяких зарубіжних країн, теоретичні підходи у визначенні поняття "фінансова стійкість" не мають істотних відмінностей. Так, зарубіжні (К. Друрі, К.

Хеддервік) і українські (Ізмайлова К.В.) вчені-економісти вважають, що оцінка фінансової стійкості підприємства визначається його фінансовою незалежністю. Російські (Ковальов В.В), зарубіжні (К. Друрі, К. Хеддервік) і українські (Забродський

В.А., Кизим Н.А., Зінченко В.А. і Копчак Ю.С.) вчені-економісти пов'язують фінансову стійкість із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Українські (Забродський В.А., Кизим Н.А., Зінченко В.А. і Копчак Ю.С., Измайлова К.В., Бланк І.О.), російські (Рубін Ю.Б. і Солдаткін В.І., Родіонова В.М., Ковальов В.В. і Волкова О.М.) і зарубіжні (К. Друрі, К. Хеддервік) вчені-економісти характеризують фінансову стійкість як співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів. Таким чином, фінансова стійкість підприємства означає здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Для досягнення необхідного рівня фінансової стійкості потрібно здійснювати ефективне управління нею. Загалом під управлінням розуміється процес планування, організації, мотивації, контролю, необхідний для

того щоб сформулювати і досягти цілей організації, і діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів. Представимо схематично виведення поняття «управління фінансовою стійкістю» на рис. 1

В сучасних умовах управління фінансовою стійкістю підприємств набуває надзвичайно важливого значення. У найзагальнішому вигляді управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити трьома основними блоками: аналіз (моніторинг, оцінка), планування (прогнозування, програмування), і контроль. Найбільш складним аспектом управління є оцінка, як етап визначення показників, що ідентифікують фінансову стійкість, і критерію за яким підприємства ранжуються по групах стійкості. Загальновизнаної методики оцінки фінансової стійкості в зарубіжній і вітчизняній практиці поки не вироблено. Критичний аналіз спеціальної економічної літератури з цієї проблеми дозволив систематизувати основні існуючі методики оцінки та класифікувати моделі оцінки з урахуванням сильних і слабких сторін, і відповідно визначити межі їх застосування.

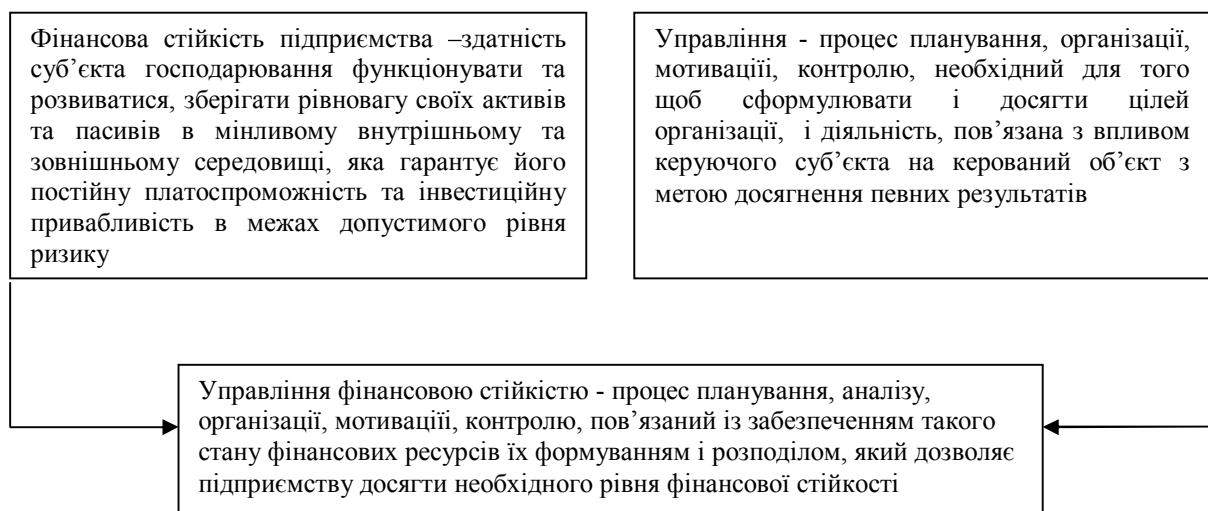

Рис. 1. Визначення поняття «управління фінансовою стійкістю підприємства»

В сучасній літературі існує два основних види моделей - кількісні та якісні, що відрізняються формою джерел інформації для аналізу. Кількісна група моделей оцінки фінансової стійкості, незрівнянно більш численна, оперує цифровими характеристиками для отримання висновків про ступінь стабільності підприємств в довгостроковій перспективі. Найбільш поширеним способом отримання кількісної оцінки є метод відносних показників (коефіцієнтів).

Якісні моделі оцінки фінансової стійкості для отримання вихідної інформації використовують нефінансові характеристики перспектив діяльності підприємств. За формою такі методики пропонуються у вигляді переліку питань про

стійкість підприємства в системі управління і використовуються як доповнення до кількісних методик. Метою аналізу фінансової стійкості підприємства є визначення міцності фінансового стану підприємства на основі вивчення його фінансової звітності.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, розгляд багатьох підходів вітчизняних та зарубіжних авторів до визначення фінансової стійкості дає змогу визначити, що фінансова стійкість розглядається у вузькому значенні як спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, а у широкому значенні – як складова загальної

стійкості підприємства й особливий фінансовий стан. Враховуючи зміст понять «управління» та «фінансова стійкість» під управлінням фінансовою стійкістю будемо розуміти процес планування, аналізу, організації, мотивації, контролю, пов'язаний із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів їх формуванням і розподілом, який дозволяє підприємству досягти необхідного рівня фінансової стійкості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрютіна М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства : 3-е изд., доп.и перераб. / М.С. Абрютіна, А.В. Грачев. – М. : Дело и Сервис, 2001. – 172 с.
2. Артеменко В.Г. Фінансовий аналіз : учебник для вузов / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. – М. : Дело и сервис, 1999. – 365 с.
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
4. Бочаров В. В. Фінансовий аланіз / В. В. Бочаров. – Санкт-Петербург: Питер, 2002. – 240 с.
5. Друри К. Производственный и управленческий учет / К. Друри. – М.: ЮНИТИ, 2005. – 476 с.
6. Ермоленко Г.Г. Теоретические аспекты исследования понятия финансовой устойчивости хозяйствующих субъектов / Г.Г. Ермоленко, Е.И. Копачева // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Экономика и управление. – 2010. – №62. - № 1. - С. 68 - 76.
7. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз / К. В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
8. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК / І. М. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 390 с.
9. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька. // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138 - 143.
10. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посібн. / Г.О. Крамаренко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 262 с.
11. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібн. / М. Я. Коробов. – К.: «Знання», 2002. – 294 с.
12. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям / Дж. Ф. Маршалл. – М.: ИНФРА, 1998. – 784 с.
13. Павловська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В.О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с.
14. Приймак І.І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.екоп.наук : спец. 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» / І.І. Приймак. – Л., 2007. – 24 с.
15. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О.С. Філімоненков. – К.: Ніка-Цент, 2002. – 359 с.
16. Рубин Ю.Б. Инвестиционно-финансовый портфель / Ю.Б. Рубин, В.И. Солдаткин. – М. : СОМИНТЭК, 1993. – 397 с.
17. Холт Р. Н. Основы финансового менеджмента / Р. Н. Холт. – М.: Дело, 1993. – 321 с.
18. Шабліста, Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л.М. Шабліста // Економіка і прогнозування. - 2006. - № 2. - С. 46 -57.
19. Ньюман Д. Л. Предпринимательский анализ финансов малого предприятия : Учебник / Ньюман Д. Л. - М.: Интернет-трейдинг, 2006. – 126 с.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Колодієв О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 338.47:656.07(477)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

*Маковоз О. В., к.е.н., доцент,
Рубан В. В., здобувач (УкрДАЗТ)*

Забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту потребує здійснення комплексу заходів, націлених на вдосконалення організаційно-виробничої структури, поглиблення комерційних відносин між підприємствами залізничної галузі, застосування економічних методів управління, створення внутрішнього конкурентного середовища серед операторів перевезень.

© Маковоз О.В.,
Рубан В.В.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 43, 2013